

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS ANYKŠČIŲ MEDŽIŲ LAJŲ TAKO KOMPLEKSE TYRIMO

2021 m. gruodžio 23 d. Nr. (21)SN-178)SP-68
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas VŠĮ „Neįgali Lietuva“ (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame ši nurodė, jog Anykščių regioninio parko direkcija, neteisėtai išjungusi keltuvas, skirtus lankytojams su negalia, reikalauja galimybių paso, kad asmenys su negalia galėtų apsilankyti Medžių lajų tako komplekse (toliau – Komplexas).

2021 m. spalio 27 d. raštu Nr. (21)SN-179)S-514 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Anykščių regioninio parko direkciją (toliau ir – Direkcija), prašydama pateikti informaciją, ar Direkcija gali patvirtinti gautame skunde išdėstytas aplinkybes; dėl kokių priežasčių Komplexse yra išjungtas keltuvas; ar, norint juo pasinaudoti, yra reikalaujama pateikti galimybių pasą; ar galimybių pasą reikia pateikti ir kitiems lankytojams, norintiems patekti į Komplexą; kokia tvarka Anykščių regioninio parko direkcija Komplexse teikia paslaugas asmenims su judėjimo negalia; ar asmenims besinaudojantiems neįgaliojo vežimėliu yra sudaromos tinkamos sąlygos judėti Komplexse ir naudotis čia esančia infrastruktūra; ar keltuvas Komplexse atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ (toliau – Reglamentas) reikalavimus bei jį pakeitusiame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtintame statybos

techniniame reglamente STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ (toliau - Reglamentas 2) nustatytus reikalavimus.

Paprašyta pateikti dokumentus dėl Komplexo pritaikymo asmenų su negalia poreikiams Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė tyrimo metu kreipėsi į asmenims su judėjimo negalia atstovaujančią Lietuvos žmonių su negalia sąjungą, prašydama pateikti ekspertinę nuomonę dėl to, ar šaltuoju metų laiku, kai keltuvas neveikia, Komplexas yra pritaikytas naudotis asmenims su judėjimo negalia. Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su minimo objekto pritaikymu asmenų su negalia poreikiams.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Direkcija 2021 m. lapkričio 11 d. rašte pranešė, jog Komplexe neįgaliųjų keltuvo paslauga laikinai nebuvo teikiama, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vado 2021 m. rugpjūčio 13 d. sprendimo Nr. V-1864 1.2.1 punktu, nes Direkcija negalėjo užtikrinti, kad paslaugų gavėjai laikytųsi saugaus, ne mažesnio nei 2 metrų atstumo, vienas nuo kito arba paslaugų gavėjas ir paslaugų teikėjas būtų atskirti vienas nuo kito pertvaromis: „neįgaliųjų keltuvo (bendras plotas 1,23 kv. m, plotis 0,9 m, ilgis 1,4 m) konstrukcija tokia, kad keliant keltuvu asmenį reikalingas Direkcijos darbuotojas, kuris kartu su lankytoju turi būti uždaroje keltuvo kabinoje ir atlikti būtinus keltuvo veikimui veiksmus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Norint apsilankyti Komplexe, galimybių pasas nereikalingas.

Direkcija nurodė, jog Komplexe lankymasis asmenims su negalia yra atviras, patekti į Komplexą galima EKO taku, ši informacija visuomet pateikiama atvykusiems ar skambinantiems asmenims; šiuo taku galima patekti į Komplexą tuo metu, kai neįgaliųjų keltuvas neveikia.

Direkcija teigė, kad sąlygos asmenims, besinaudojantiems neįgaliojo vežimėliu, judėti Komplexe ir naudotis čia esančia infrastruktūra sudarytos, jos yra kiek įmanoma tinkamos. Taip pat rašte ji nurodė, kad Komplexas yra baigtas statyti ir 2015 m. pripažintas tinkamu naudoti pagal visus

statybos užbaigimo reikalavimus, Direkcija teigė, kad neįgaliųjų keltuvas (dėl oro sąlygų) laikotarpiais nuo lapkričio 1 d. iki kovo 31 d. arba kitu metų laiku, jei oro temperatūra viršija + 30 laipsnių Celsijaus, neveikia.

2021 m. gruodžio 8 d. gautoje Lietuvos žmonių su negalia sąjungos atstovės Gintos Žemaitaitytės parengtoje išvadoje dėl Komplexo pritaikymo asmenims su judėjimo negalia rašoma:

„Išnagrinėjus informaciją internetiniuose puslapiuose bei vietoje atlikus įvertinimą, galima konstatuoti, kad žmonėms su judėjimo negalia, ypač judantiems neįgaliųjų vežimėliais ar kitokių pagalbinių priemonių pagalba, ar žmonėms neseniai turėjusiems įvairias operacijas, patekti į Komplexą Eko taku, kaip nurodyta Anykščių regioninio parko rašte 2021-11-11 Nr. G2-209(8.5), sąlygos netinkamos. Tam yra keletas priežasčių:

1. Anykščių regioninio parko direkcijos interneto svetainės informacijoje sakoma, kad Komplexą pasiekti galima ir Eko taku, tačiau nėra jokios užuominos, kad tuo taku rekomenduojama vykti ir žmonėms su negalia. Sekant internetinio puslapio nuorodas, atsidaro vietovės žemėlapis, tačiau jokios informacijos apie prieinamumą žmonėms su negalia nėra. Pateiktos nuotraukos, norint suprasti apie tako prieinamumą žmonėms su negalia, taip pat nėra informatyvios.

Norint patekti į Komplexą reikia labai gerai orientuotis vietovėje kad rasti, kur yra kelias, po to takas vedantis iki Komplexo. Rodyklių, nukreipiamųjų ženklų ant kelio nėra.

3. Radus kelią, apie 1,5 km. pievos keliuku galima važiuoti automobiliu, po to automobilį palikus kelkraštyje iki Komplexo reikia važiuoti vežimėliu pievos / miško takeliu apie 700 m (atgal – tiek pat), kuriuos retas žmogus su judėjimo negalia įveiks ir esant sausai tako dangai. Po lietaus ar rudenį prikritus lapų, vežimėliais judėti šiais takais neįmanoma ir net nesaugu. Žiemą, esant sniegui, taip pat. Tiesa, žmonėms su negalia, yra galimybė automobiliais privažiuoti iki pat Komplexo. Tačiau dėl to kažkas iš komplexo darbuotojų turi atrakinti miške įrengtą užtvartą. Kiek tai galėtų užtrukti laike, galima tik spėti, nes nuo Tako informacijos centro iki užtvarto maždaug 8 km. Ar bus laisvas darbuotojas, taip pat aiškumo nėra. Kad yra galimybė privažiuoti automobiliu, galima sužinoti tik atvykus į Komplexo informacijos centrą. Tačiau, kadangi tokios informacijos nėra Anykščių regioninio parko interneto puslapyje, darytina išvada, kad apie tokią galimybę žmonės su negalia sužino itin retai arba nežino visai.

Pažymėtina, kad žmonės su judėjimo negalia Komplekse patogiai, saugiai ir nepereikvojant savo fizinių galimybių, gali lankytis tik tada, kai veikia keltuvas. Remiantis žmonių su negalia patirtimis, apžvalgos bokšto keltuvas dažniau neveikia, nei veikia. Darytina išvada, kad Komplexo lankymas žmonėms su judėjimo negalia, ypač judantiems neįgalųjų vežimėliais ar kitokių pagalbinių priemonių pagalba ar žmonėms neseniai turėjusiems įvairias operacijas, yra komplikotas ir ne tik šaltuoju metų laikotarpiu nuo lapkričio 1 d. iki kovo 31 d. arba kitu metų laiku, kai oro temperatūra būna virš + 30 laipsnių. Nes nurodytais atvejais keltuvas neveikia.

Norisi pabrėžti dar 2 svarbius dalykus:

1. Internetinėje svetainėje <https://www.anyksciuparkas.lt/neigaliesiems-pritaikyti-objektai/> yra pateikiama trumpa informacija apie Komplexo lankymą žmonėms su negalia. Tačiau, Anykščių regioninio parko direkcijos interneto svetainėje pateiktuose įvairiuose vietovės aprašymuose bei žemėlapiuose, nėra jokios, apie prieinamumą žmonėms su negalia: nenurodytos ar / kur yra automobilių parkavimo vietos, pritaikytos žmonėms su negalia, nenurodyta ar / kur yra žmonėms su negalia pritaikytas tualetas.

2. Netoli Komplexo, per Šventosios upę įrenginėjamas tiltas, kuriuo naudotis žmonėms, judantiems neįgalųjų vežimėliais bus neįmanoma, dėl per stataus tako nuolydžio prieš tiltą įrengimo. Dabar esanti tako žvyro danga taip pat netinkama. Tako nuolydis ir danga neatitinka STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“.

Galima daryti prielaidą, kad Anykščių regioninio parko direkcija nėra gerai susipažinę su universalaus dizaino principų taikymu bei su tinkamos infrastruktūros žmonių su negalia kūrimu.“

Kartu su Lietuvos žmonių su negalia sąjungos išvada pateikta nuotrauka, kurioje matomas EKO takas – miško takas, kurio paviršius nelygus, taip pat kelio užtvara; taip pat pateiktos įrenginėjamo pėsčiųjų tilto nuotraukos, kuriose užfiksuotas tako nuolydis, patenkant į tiltą.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Direkcija, teikdama naudojimosi Kompleksu paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, t. y. ar visiems asmenims, nepaisant *inter alia* negalios, sudarė vienodas sąlygas naudotis teikiamomis paslaugomis.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminaciją dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas.

Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime

prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 str.)

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) teikia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 str.).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida, atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis, turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 str.).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 str.).

Lietuva Konvenciją ratifikavo 2010 metais ir įsipareigojo žmones su negalia integruoti į visuomenę sudarant palankias sąlygas užtikrinti jų orumą ir teises. Profesorius Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys, teigia, kad, ratifikavusi šią Konvenciją, Lietuva „įsipareigojo ir

prisiėmė atsakomybę įgyvendinti Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas savo šalių įstatymuose ir praktikoje diegti lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo prie visuomenės išteklių, lygybės prieš įstatymą, gyvenimo savarankiškai ir įtraukties į bendruomenę principus“¹.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriama mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija

---

¹ Jonas Ruškus: Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija keičia pasaulį. 2014; <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-16-jonas-ruskus-jungtiniu-tautu-neigaliuju-teisiu-konvencija-keicia-pasauli/118862>.

apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas, šio požymio neturintis, asmuo.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pagal Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatas, reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.

Minėto straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai.

Direkcija Tarnybai teiktame rašte paaiškino, jog Komplexas yra užbaigtas statyti ir 2015 m. pripažintas tinkamu naudoti pagal visus statybos užbaigimo reikalavimus.

Vis dėlto, atsižvelgiant į tyrimo metu surinktą informaciją, paaiškėjo, jog naudojimasis Komplexu asmenims su negalia yra apsunkintas.

Tyrimo metu tiek iš Direkcijos, tiek iš Lietuvos žmonių su negalia sąjungos paaiškinimų, taip pat iš duomenų, pateikiamų Direkcijos interneto tinklalapyje (<https://anyksciurp.lrv.lt/lt/informacija-parko-lankytojams/medziu-laju-takas/medziu-laju-tako-komplekso-darbo-laikas-lankymo-kaina-ir-taisykles>), nustatyta, jog keltuvas, kuriuo asmenys su negalia galėtų patekti į Komplexą, neveikia šaltuoju sezonu, t. y. nuo lapkričio 1 d. iki kovo 31 d., taip kitu metų laiku, kai oro temperatūra viršija 30 laipsnių šilumos.

Direkcija nurodė, kad tuo metu, kai keltuvas neveikia, į Komplexą galima patekti EKO taku. Pažymėtina, jog Lietuvos žmonių su negalia sąjunga teiktoje išvadoje nurodoma, jog, atlikus patikrinimą vietoje, pastebėta, kad patekimas į Komplexą EKO taku asmenims su judėjimo negalia, ypač besinaudojantiems neįgaliojo vežimėliu, yra apsunkintas, beveik neįmanomas, nes, palikus automobilį prie kelio užtvaro, EKO taku pėsčiomis arba neįgaliojo vežimėliu tenka keliauti apie 700 metrų ir tiek pat metrų atgal. Lietuvos žmonių su negalia pateiktoje išvadoje teigiama, kad keliauti EKO taku tenka „700 m (atgal – tiek pat), kuriuos retas žmogus su judėjimo negalia įveiks ir esant sausai tako dangai. Po lietaus ar rudenį prikritus lapų, vežimėliais judėti šiais takais neįmanoma ir net nesaugu. Žiemą, esant sniegui, taip pat.“

Taigi šios tyrimo metu sužinotos faktinės aplinkybės leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad tuo metu, kai keltuvas, skirtas asmenims su negalia patekti į Komplexą, neveikia, naudotis Komplexo infrastruktūra bei patekti į jį asmenims su negalia yra itin sudėtinga arba neįmanoma.

Papildomai pastebėtina, jog, kaip pabrėžė ir Lietuvos žmonių su negalia sąjunga savo išvadoje, Direkcijos internetiniame tinklalapyje, kuriame pateikiama Komplexo lankymo schema², informacija lankytojams, nėra pažymėtos automobilių stovėjimo vietos, skirtos asmenims su negalia, taip asmenims su negalia skirti tualetai.

---

² <https://anyksciurp.lrv.lt/lt/informacija-parko-lankytojams/medziu-laju-takas/medziu-laju-tako-komplekso-darbo-laikas-lankymo-kaina-ir-taisykles>

Direkcijos internetiniame tinklalapyje, kur nurodoma informacija lankytojams, nėra aiškios informacijos, kaip konkrečiu metu asmenys su negalia gali patogiai apsilankyti Komplekse, be to, nepateikta informacija apie tai, ar yra galimybė tuo metu, kai keltuvas neveikia, Direkcijos darbuotojui operatyviai pakelti EKO tako kelio užtvartą ir sudaryti galimybę automobiliu patekti EKO taku iki pat Komplexo.

Be to, kaip pastebėjo ir Lietuvos žmonių su negalios sąjunga, pasigendama aiškių fizinių nuorodų bei informacijos internetiniame tinklalapyje, kaip patekti į EKO taką bei naudotis Kompleksu visais sezonais asmenims, turintiems judėjimo negalią.

Pabrėžtina, jog tiek Konvencija, tiek Lygių galimybių įstatymas įpareigoja paslaugų teikėjus, prekių pardavėjus užtikrinti, kad jų teikiamomis paslaugomis galėtų be apribojimų naudotis visi asmenys, nepriklausomai nuo jų negalios. Tuo atveju, kai paslaugos teikimas yra neatsiejamas nuo paslaugos teikimo ar prekės pardavimo vietos, tam, kad teikiamos paslaugos bei parduodamos prekės būtų prieinamos visiems asmenims, būtina tinkami pritaikyti pastatus, statinius, kad jais galėtų be kliūčių naudotis prekės bei paslaugas gaunantys asmenys (vartotojai). Ši pareiga galioja tiek naujai statomų, tiek jau pastatytų statinių savininkams bei valdytojams.

Akcentuotina, kad tokia situacija, kuomet asmenys, turintys judėjimo negalią, negali tinkamai naudotis Komplexo infrastruktūra, skirta lankytojams, pažeidžia Konvencijos nuostatas, įtvirtinančias pareigą valstybėms, šios Konvencijos dalyvėms, užtikrinti asmenims su negalia sąlygas savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, taip pat užtikrinti visuomenei svarbių objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą bei nebūti diskriminuojamiems vartotojų teisių srityje.

Tyrimo metu nustatytos aplinkybės patvirtina, kad Komplexas nėra tinkamai pritaikytas asmenims, turintiems judėjimo negalią, konkrečiai, keltuvas, kuriuo patenkama į Komplexą, neveikia šaltuoju metų laiku bei kai oro temperatūra aukštesnė nei 30 laipsnių šilumos, patekimas į Komplexą EKO taku, kai nėra galimybės operatyviai privažiuoti iki pat Komplexo esant pakeltai kelio užkardai, nėra tinkama alternatyvi priemonė asmenims su negalia patekti į Komplexą, nėra tinkamų fizinių nuorodų bei informacijos internetiniame tinklalapyje apie tai, kaip tinkamai patekti į Komplexą asmenims su negalia visais sezonais; nėra ženklų, nurodančių apie asmenims su negalia skirtas automobilių stovėjimo vietas, tualetus.

Atkreiptinas dėmesys, jog, pagal teismų praktiką, suformuotą tiriant administracines bylas, paslaugų teikimo alternatyviais būdais galimybė savaime nepaneigia fakto, kad asmenims su negalia nebuvo sudaryta galimybė (ji buvo neužtikrinta) gauti paslaugas tokiais pačiais būdais kaip ir visiems kitiems asmenims (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2796-492/2021).

Pažymėtina, jog Direkcija priešingų įrodymų, t. y., jog Komplexas tinkamai pritaikytas asmenims su judėjimo negalia ir jie gali gauti jame teikiamas paslaugas tokiais pačiais būdais kaip ir negalios neturintys Komplexo lankytojai, nepateikė (Lygių galimybių įstatymo 4 str.).

Pažymėtina jog Direkcijos teikiamos pažintinės bei rekreacinės paslaugos yra aktualios daugeliui žmonių, įskaitant asmenis su negalia, senyvo amžiaus, riboto judumo asmenis, kurie, neveikiant keltuvui bei nesant kitų tinkamų naudojimosi Komplexu alternatyvų, šiomis paslaugos negali tinkamai naudotis.

Atkreiptinas dėmesys, jog tinkamos aplinkos nepritaikymas asmenims su negalia paslaugų teikimo vietoje apriboja šių asmenų galimybes gauti paslaugas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip visų Komplexo lankytojų ir atitinka Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą netiesioginės diskriminacijos negalios pagrindu apibrėžtį (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 5 d.).

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, jog Direkcija, administruodama Komplexą, neužtikrino Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintos pareigos visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas ir taip sudarė sąlygas diskriminuoti asmenis, turinčius judėjimo negalią.

Direkcijai siūlytina sudaryti sąlygas visiems Komplexo lankytojams, nepaisant negalios, naudotis teikiamomis paslaugomis (Lygių galimybių įstatymo 29 str. 2 d. 2 p.). Direkcijai rekomenduotina atsižvelgti į Lietuvos žmonių su negalia sąjungos pateiktas išvadas bei pastebėjimus.

Papildomai pažymėtina, kad Lietuvos žmonių su negalia sąjungos išvadoje pateikiamas pastebėjimas, jog netoli Komplexo įrengiamas tiltas per Šventosios upę, kuriuo naudotis žmonėms, judantiems neįgalia vežimėliais, bus neįmanoma dėl per staus tako nuolydžio prieš tiltą įrengimo. Dabar esanti tako žvyro danga taip pat netinkama.

Pažymėtina, jog, pagal Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalį, lygių galimybių kontrolierius, be kita ko, teikia išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais

klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų.

Vadovaujantis pirmiau cituotomis teisės aktų nuostatomis, Direkcijai rekomenduotina peržiūrėti statomo pėsčiųjų tilto projektinę informaciją bei jos atitiktį Reglamento bei Reglamento 2 nuostatomis.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu bei 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti Direkcijai sudaryti lygias galimybes visiems Komplekso lankytojams, nepaisant negalios, naudotis Komplekso infrastruktūra.
2. Įpareigoti Direkciją išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Direkciją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė